

Sygn. akt II PK 258/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 8 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa W. S.

przeciwko Urzędowi Miasta i Gminy w N.

o ustalenie istnienia stosunku pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 marca 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w S.

z dnia 11 maja 2009 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. do
ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. wyrokiem z dnia 11 maja 2009 r. oddalił apelację pozwanego Urzędu Miasta i Gminy w N. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w D. z dnia 17 listopada 2008 r. Wyrokiem tym Sąd Rejonowy ustalił, że powoda W. S. łączy z pozwanym stosunek pracy nawiązany w dniu 2 stycznia 2003 r.

Wyrok Sądu Rejonowego zapadł w następującym stanie faktycznym. Zarządzeniem burmistrza Miasta i Gminy N. powód z dniem 2 stycznia 2003 r. powołany został na stanowisko zastępcy burmistrza, z którego został odwołany z dniem 14 grudnia 2006 r. W zarządzeniu odwołującym powoda ze stanowiska, doręczonym mu 20 grudnia 2006 r., wskazano, że stosunek pracy rozwiąże się na zasadach i terminie wskazanym w art. 70 § 2 k.p. i art. 72 § 1 k.p. Odwołanie powoda nastąpiło w czasie usprawiedliwionej nieobecności powoda w pracy, trwającej nieprzerwanie do 14 maja 2007 r. W dniu 15 maja 2007 r. powód złożył u pozwanego pismo, w którym informował, że od dnia 28 lipca 2006 r. objęty jest ochroną przed wypowiedzeniem, bowiem z dniem 28 lipca 2008 r. nabędzie prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Do pisma dołączył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawione przez Browary D. SA we W.. Powód, zatrudniony był we W. Zakładach Piwowarskich - Słodownia w N.. W okresie od 3 stycznia 1972 r. do 31 grudnia 1974 r. pracował na stanowisku ślusarza maszynowego, następnie, od 1 stycznia 1975 r. do 30 września 1976 r., jako starszy majster produkcji, a od 1 października 1976 r. do 6 września 1985 r. jako kierownik Słodowni. Po ponownym podjęciu pracy u tego pracodawcy powód zatrudniony został od 1 listopada 1986 r. jako specjalista do spraw produkcji słodu, od 1 marca 1988 r. do 26 maja 1989 r. oraz od 1 kwietnia 1990 r. do 30 czerwca 1995 r. jako starszy jako mistrz słodownik oraz od 1 lipca 1995 r. do 30 kwietnia 1999 r. jako kierownik wydziału produkcji Słodowni w N.. W okresie zatrudnienia w Słodowni w N. powód około 80% czasu pracy poświęcał na sprawowane nadzoru inżynierjno - technicznego nad suszarnią, która stanowiła podstawową część wydziału produkcyjnego (wydzielona w odrębnym pionie budynku) i w której prace w szczególnych warunkach

wykonywali suszarniowi – 4 osoby. Pozostałą część czasu poświęcał na prace biurowo – administracyjne. Do obowiązków powoda jako majstra w Słodowni należało: organizacja, koordynacja i kontrola jakości pracy na wydziałach bezpośrednio mu podlegających, tj. wszystkich wydziałach produkcji podstawowej, przestrzeganie instrukcji technologicznych w powiązaniu z odpowiedzialnością za ilość i jakość produkcji w zakresie norm fizykochemicznych, przekazywanie do laboratorium prób do oznaczeń, sprawowanie nadzoru bezpośredniego nad obsługą maszyn i urządzeń oraz ich systematyczna dezynfekcja i konserwacja. Z tytułu obowiązków na stanowisku kierownika Słodowni powód zobowiązany był do kierowania, nadzoru i kontroli technologii produkcji, nadzoru i kontroli jakości produkcji, organizowania bezpiecznych metod pracy, nadzorowania i kontrolowania przestrzegania przepisów bhp, nadzorowania i kierowania pracą podległych pracowników. Kierownik słodowni miał swoje obowiązki wykonywać przy pomocy słodownika, księgowego – łącznika i laboranta. Po ustanowieniu stanowiska kierownika wydziału produkcji zniesiono stanowisko majstra słodownika. Produkcja siodu odbywała się na trzy zmiany i powód, formalnie wykonujący pracę na pierwszej zmianie, dokonywał również kontroli produkcji na zmianie popołudniowej i nocnej.

Powód urodził się 27 lipca 1948 r. i w dacie nawiązania stosunku pracy z pozwanym legitymował się 25 letnim stażem pracy. Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. od 27 lipca 2008 r. przyznana mu została emerytura w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Pozwany po odwołaniu powoda nie zaproponował mu innej pracy. Wyrokiem z dnia 15 października 2007 r., Sąd Rejonowy oddalił powództwo wniesione przez powoda przeciwko pozwanemu o przywrócenie do pracy lub o zobowiązanie pozwanego do zaproponowania powodowi innego stanowiska pracy. Rozpoznając niniejszą sprawę, Sąd Rejonowy stwierdził, że nie zachodzi podstawa od odrzucenia pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., bowiem w sprawie IV P .../07 powód wystąpił z innym roszczeniem niż w niniejszej sprawie, w której domagał się ustalenia istnienia stosunku pracy. Ponadto w sprawie tej Sąd drugiej instancji w wyroku z dnia 8 stycznia 2008 r. stwierdził, że pracownikowi odwołanemu ze stanowiska pracy - w przypadku sporu czy przysługuje mu ochrona przed rozwiązaniem

stosunku pracy na podstawie art. 72 § 2 i 3 k.p. w związku z art. 72 § 4 k.p. – przysługuje roszczenie o ustalenie istnienia stosunku pracy. Oceniając zaś pracę powoda pod kątem możliwości jej zaliczenia do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, Sąd Rejonowy, odmiennie niż przyjęto to w wyroku z dnia 15 października 2007 r., w sprawie IV P .../07, uznał, że powód w okresie zatrudnienia w Słodowni w N. był zatrudniony w takich warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na zajmowanych przez niego stanowiskach. Wyrażając taką ocenę, odwołał się do nowszych poglądów Sądu Najwyższego wyrażonych w wyroku z dnia 4 października 2007 r., I UK 111/07 (Lex nr 375689), zgodnie z którym objęcie nadzorem lub kontrolą, o których mowa w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia z 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), także innych niż wymienione w wykazie A prac, nie wyłącza zakwalifikowania samego nadzoru lub kontroli jako pracy w szczególnych warunkach, jeżeli te inne (podlegające dozorowi lub kontroli) prace nie są na danym oddziale lub wydziale podstawowe oraz z dnia 30 stycznia 2008 r., I UK 195/07 (Lex nr 375610), z którego wynika, że osoba wykonująca dozór inżynieryjno-techniczny nad pracami wykonywanymi w warunkach zagrażających bezpieczeństwu nie musi stale przebywać na stanowiskach, gdzie jest wykonywana praca, w zakresie jej obowiązków musi być przewidziane sporządzanie dokumentacji, planów organizacyjnych i innych czynności. Ponoszenie odpowiedzialności za wykonywanie pracy, w której każdy błąd techniczny może narazić na niebezpieczeństwo pracowników i inne osoby, zostało uznane za wykonywanie pracy w warunkach szczególnych. Sąd Rejonowy uznał, że suszarnia, jakkolwiek formalnie niewyodrębniona organizacyjnie jako oddział lub wydział, przy jej faktycznym wyodrębnieniu od innych procesów technologicznych (funkcjonowała w wydzielonym pionie budynku), może być potraktowana jako oddział, w którym praca była wykonywana w szczególnych warunkach. Przyjął zatem, że powód jako kierownik Słodowni oraz jako majster wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę objętą pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia z 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników

zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a w konkluzji, że powód podlegał ochronie przewidzianej w art. 72 § 2 i 3 k.p.

Sąd Okręgowy podzielił przedstawione wyżej ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu Rejonowego i z tego powodu oddalił apelację pozwanego.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku, w pierwszej podstawie, pozwany zarzucił naruszenie § 2, 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - przez przyjęcie, że powód wykonując zatrudnienie na stanowiskach kierownika produkcji i kierownika Słodowni w N. wykonywał pracę w warunkach szczególnych wynikających z pkt 24 działu XIV wykazu A powyższego rozporządzenia. Podniósł także zarzut naruszenia art. 365 § 1 k.p.c. – poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie w zaskarżonym wyroku, że powód pracował w warunkach szczególnych mimo prawomocnego wyroku w sprawie IV P .../07 Sądu Rejonowego w D., który ustalił, że objęcie powoda ochroną wynikająca z art. 72 § 3 k.p. nie ma uzasadnienia prawnego i faktycznego.

Z tych względów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i „zmianę tego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości” i zasądzenie od podwoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej pozwany podniósł, że przed wniesieniem niniejszego powództwa powód wystąpił do Sądu z żądaniem przywrócenia do pracy lub o zobowiązanie pozwanego do zaproponowania powodowi innego stanowiska pracy (sprawa IV P .../07). Spór zakończył się oddaleniem powództwa. Sąd uznał, że powód nie wykazał pracy w szczególnych warunkach, co potwierdził Sąd drugiej instancji w sprawie VII Pa 184/07. Ponadto skarżący nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu drugiej instancji, że praca powoda w Słodowni w N. wykonywana na stanowisku kierownika oraz na stanowisku kierownika wydziału produkcji stanowiła pracę objętą poz. 24 działu XIV Wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Podkreślił, że w suszarni, która nie była oddziałem ani wydziałem pracowały 4

osoby na jednej zmianie oraz że powód nie sprawował bezpośredniego nadzoru nad pracownikami suszarni, bowiem wykonywał swoje czynności za pomocą majstra słodownika. Ponadto powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 4 czerwca 2008 r. (LEX nr 494129), że nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika, jak też przywołał pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07 (LEX nr 375653), według którego czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w tych wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia z 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, objęte poz. 24 działu XIV Wykazu A, to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W odpowiedzi na skargę powód wniósł o jej odrzucenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona. W pierwszej kolejności podlega rozważeniu zarzut dotyczący naruszenia przepisu postępowania. Prawomocność materialna, w którą wyposażone są w procesie, oprócz rozstrzygających sprawę co do istoty wyroków, orzeczenia proceduralne, wyraża nakaz przyjmowania, że w danej sytuacji stan prawny przedstawia się tak, jak to wynika z zawartego w orzeczeniu rozstrzygnięcia. Przepis art. 365 § 1 k.p.c. adresuje ten nakaz nie tylko do stron, ale i sądu, który wydał orzeczenie, oraz innych sądów, organów państwowych i organów administracji publicznej, a w sytuacjach w ustawie

przewidzianych także do innych osób. Zasadniczo moc wiążącą na podstawie powyższego przepisu ma tylko sentencja orzeczenia, nie mają jej zaś zawarte w uzasadnieniu motywy rozstrzygnięcia sądu (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2000 r., II CKN 655/98, LEX nr 51062, i z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1073/00, LEX 55501), niemniej jednak w niektórych przypadkach ze względu na ogólność rozstrzygnięcia wyrażonego w sentencji orzeczenia okoliczności objęte uzasadnieniem mogą służyć do sprecyzowania zakresu mocy wiążącej tego rozstrzygnięcia, czyli granic jego prawomocności materialnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, LEX nr 274151). Możliwość odwołania się do tych okoliczności nie budzi wątpliwości zarówno w piśmiennictwie, jak w judykaturze, gdy chodzi o określenie granic przewidzianej w art. 366 k.p.c. powagi rzeczy osądzonej (por. w szczególności orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 18 czerwca 1955 r., III CR 199/54, OSN 1956, nr IV, poz. 100, z dnia 17 września 1957 r., I CO 20/57, OSP 1958, z. 10, poz. 261, z dnia 13 października 2005 r., I CK 217/05, LEX nr 187004). Ze względu na ścisły związek powagi rzeczy osądzonej z prawomocnością materialną wspomniana możliwość nie powinna budzić wątpliwości również, gdy chodzi o określenie granic prawomocności materialnej orzeczenia (tak: w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC – ZD 2008 nr 1, poz. 20). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08 (LEX nr 513001) podkreślił, że treść prawomocnego orzeczenia, o którym stanowi art. 365 § 1 k.p.c., stanowi treść wyrażonej w nim indywidualnej i konkretnej normy prawnej, w tym zwłaszcza zakres jej obowiązywania (związania stron i sądów). Często nie jest ona i z obiektywnych względów nie może być w pełni wysłowiona w sentencji orzeczenia. Z tego względu ustalenie tej treści, a przede wszystkim zakresu wiążącego prawomocnym wyrokiem, wymaga niejednokrotnie wykładni orzeczenia w świetle sporządzonego do niego uzasadnienia, a w braku pisemnego uzasadnienia w świetle odtworzonego (np. na podstawie akt sprawy) rozumowania sądu, który wydał badane rozstrzygnięcie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 1998 r., II UKN 594/97, OSNAPiUS 1999 nr 1, poz. 37, orzeczenia Sądu Najwyższego: z 17 marca 1950 r., Wa.C. 339/49, OSN 1951 nr III, poz. 65, z 18 czerwca 1955 r., III CR 199/54, OSN 1956 nr 4, poz. 100). Wskazana metoda określenia zakresu

związania prawomocnym orzeczeniem, o którym stanowi art. 365 § 1 k.p.c., jest analogiczna do przyjętej w orzecznictwie sądowym metody ustalania granic powagi rzeczy osądzonej, normowanej w art. 366 k.p.c. Ten kierunek wykładni potwierdza pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 97/02 (OSNC 2003 nr 12, poz. 160), w myśl którego sąd nie jest związany ustaleniami wynikającymi z uzasadnienia orzeczenia w takim zakresie, w jakim nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia. Wskazany sposób ustalania zakresu prawomocności materialnej wyroku jest przyjmowany jednolicie w sytuacji, w której związaną wyrokiem dotyczy tych samych stron procesowych, a wątpliwości dotyczą jedynie bezwzględnego związania prawomocnymi wyrokami, jakie zapadły w innych sprawach, pomiędzy innymi podmiotami (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2007 r., II CSK 347/07, LEX nr 345525) – co nie dotyczy przedmiotowej sprawy. Moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądu charakteryzuje się dwoma aspektami. Pierwszy aspekt (prawomocność w sensie pozytywnym) oznacza, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak to przyjęto w prawomocnym wcześniejszym wyroku, co zabezpiecza poszanowanie dla rozstrzygnięcia sądu ustalającego i regulującego stosunek prawny stanowiący przedmiot rozstrzygnięcia. Negatywna strona prawomocności materialnej polega na wykluczeniu możliwości ponownego rozpoznania sprawy między tymi samymi stronami. Związanie orzeczeniem oznacza niedopuszczalność przeprowadzenia postępowania dowodowego w danej kwestii; występuje wtedy ograniczenie dowodzenia faktów (tak: przywołany wyżej wyrok II CSK 347/07 oraz A. Góra – Błaszczkowska: Orzeczenia w procesie cywilnym. Komentarz do art. 316 – 366 k.p.c., Warszawa 2003). Prekluzji ulega jednak tylko ten materiał procesowy, który dotyczy podstawy faktycznej w zakresie hipotezy normy materialnoprawnej zastosowanej przez sąd, natomiast twierdzenia i dowody dotyczące innej podstawy prawnej są dla konkretnej sprawy obojętne. Podkreślić także należy, że wyrok oddalający powództwo jest w zakresie doniosłości skutków materialnoprawnych tożsamy z orzeczeniem uwzględniającym powództwo (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 czerwca 2008 r., I ACa 544/07, LEX nr 468597). Oba te rodzaje wyroków wyrażają indywidualną i konkretną normę prawną.

Przenosząc te uwagi na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że nie budzi wątpliwości, iż niniejszej sprawie oraz w sprawie IV P .../07 występują tożsame strony procesowe. W obu sprawach wnoszącym powództwo jest Witold S. a pozwanym Urząd Miasta i Gminy w N. Nie ma również wątpliwości co tego, że roszczenia w obu tych sprawach opierają się na tej samej podstawie faktycznej, bowiem, uzasadniając żądania zgłoszone w sprawie IV P .../07, powód wskazywał, że w dniu 27 lipca 2008 r. nabędzie prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach, a spór w tej sprawie dotyczył tych samych okresów zatrudnienia powoda w Słodowni w N. co w niniejszej sprawie, które wtedy i teraz negował pozwany, wywodząc, że nie są to okresy pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Innymi słowy, w sprawie tej spór dotyczył tego czy powód w dniu 27 lipca 2008 r. spełni przesłanki prawa do emerytury na podstawie art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227), a w konsekwencji, czy przysługuje mu ochrona wynikająca z przepisu art. 72 § 3 k.p. w związku z art. 72 § 3 k.p. Zatem w pierwszej kolejności Sąd w niniejszej sprawie obowiązany był do ustalenia czy jest uprawniony do ponownego badania tej kwestii poprzez ustalenie zakresu prawomocności materialnej wyroku w sprawie IV P .../07 poprzez sięgnięcie do motywów rozstrzygnięcia Sądu pierwszej, a następnie drugiej instancji, pamiętając przy tym, że roszczenie o przywrócenie do pracy nie zostało zaskarżone przez powoda apelacją. Tymczasem kwestia ta pozostała całkowicie poza rozważaniami Sądów obu instancji. Wprawdzie obraza art. 365 § 1 k.p.c. nie została podniesiona w zarzutach apelacyjnych, ale w przedmiotowej sprawie nie ma zastosowania ogólna zasada, że związanie sądu drugiej instancji zarzutami apelacji dotyczącymi naruszenia prawa procesowego (art. 378 § 1 k.p.c.; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55) oznacza, że sąd ten nie bada i nie rozważa innych możliwych naruszeń prawa procesowego przez sąd pierwszej instancji. Pamiętać bowiem należy, że prawomocność materialna wyroku ma dwa aspekty, o których mowa wyżej. Jedynie negatywna strona prawomocności materialnej wywołuje skutek procesowy w postaci niedopuszczalności przeprowadzenia postępowania

dowodowego w kwestii prawomocnie rozstrzygniętej. Natomiast prawomocność wyroku w sensie pozytywnym oznacza nakaz przyjmowania, że w danej sytuacji stan prawny przedstawia się tak, jak to wynika z zawartego w orzeczeniu rozstrzygnięcia, zatem ten aspekt dotyczy prawa materialnego, a zgodnie z przywołaną wyżej uchwałą Sądu Najwyższego sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego.

Jeśli zaś chodzi o zarzut naruszenia prawa materialnego, to zabrakło w nim najistotniejszego przepisu, tj. art. 72 § 3 k.p. w związku z art. 72 § 2 k.p. Niewystarczające jest powołanie się jedynie na przepisy § 2, 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, kiedy spór dotyczy ochrony pracownika w wieku przedemerytalnym. Oczywiście, że jądrem tego sporu jest właściwe zastosowanie przepisów tego rozporządzenia, lecz one jedynie pośrednio wpływają na wynik sprawy. Jedynie przy okazji tej treści zarzutów Sąd Najwyższy pragnie zauważyć, że nie jest możliwe prawidłowe zastosowanie prawa materialnego bez zgodnego z prawem procesowym ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (por. między innymi wyrok Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2006 r., I PK 164/05, Monitor Prawa Pracy 2006 nr 10, s. 541). Niedostateczne ustalenia faktyczne mogą zatem usprawiedliwiać zarzut naruszenia prawa materialnego. Ustalenie o treści: „powód około 80% czasu pracy poświęcał na sprawowane nadzoru inżynieryjno – technicznego” - bez wskazania okoliczności faktycznych, które pozwoliły zakwalifikować określone czynności jako nadzór inżynieryjno – techniczny, konstruuje niedostateczną podstawę faktyczną wyroku. Istotną okolicznością pozwalającą na właściwe zakwalifikowanie wykonywanej pracy jest to czy ów nadzór sprawowany był bezpośrednio, czy też za pośrednictwem innych pracowników. Sąd Najwyższy podziela w tym zakresie pogląd wyrażony w wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 2007, III UK 62/07, LEX nr 375653, z dnia 5 czerwca 2007 r., I UK 376/06, OSNP 2008 nr 13-14, poz.203, z dnia 6 grudnia 2007, III UK 66/07, LEX nr 483283, oraz z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022), że prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym stanowi odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy o

emeryturach i rentach z FUS i określonego w nim wieku emerytalnego, tak więc przepisy regulujące to prawo należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. Przy takim założeniu czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w tych wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., objęte poz. 24 działu XIV Wykazu A, to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanej z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu. Należy się też zgodzić z prezentowanym w orzecznictwie poglądem, że od powyższej reguły istnieją odstępstwa polegające na uznaniu, że dana osoba wykonuje stale i w pełnym wymiarze czasu prace objęte poz. 24 działu XIV wykazu A, pomimo wykonywania pewnych czynności w warunkach nienarażających ją bezpośrednio na szkodliwe dla zdrowia czynniki. W szczególności chodzi tu o czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem inżynieryjno - technicznym i stanowiące jego immanentną cechę, jak sporządzanie dokumentacji dotyczącej dozoru i będące jego integralną częścią (wyrok z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08 i tam powołane wcześniejsze orzecznictwo - niepublikowany) lub inne krótkotrwałe wyłączenia od narażenia na działanie takich czynników, spowodowane np. udziałem w koniecznym szkoleniu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008, I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5 - 6). Czynności te, jak podkreślił Sąd Najwyższy, należy jednak oddzielić od czynności, które nie pozostają w związku z tym dozorem i stanowią dodatkowe obowiązki pracownicze (wyrok z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

/tp/

